

ARICILIK

Ocak 2020, No: HÜ-01

Dünya Arıcılık Verileri (bin ton)

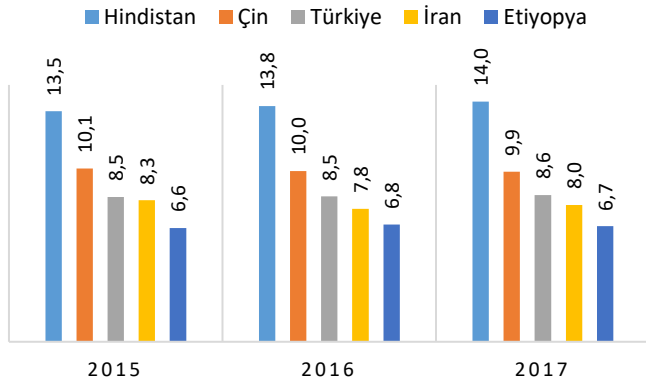
	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim ³ (%)
Kovan Sayısı (bin adet)	87.414	88.985	90.413	91.000	-	0,6
Verim (kg) ¹	20,4	20,5	20,5	20,4	-	-0,5
Bal Üretim	1.784	1.825	1.859	1.861	-	0,1
Balmumu Üretimi	66	66	67	-	-	0,8
İthalat ²	618	646	632	691	688	-0,4
İhracat ²	614	641	627	670	648	-3,2

Kaynak: FAO, ¹/TEPGE hesaplamaları (kg/kovan), ²/UN-Comtrade, (14.01.2020) ³/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir

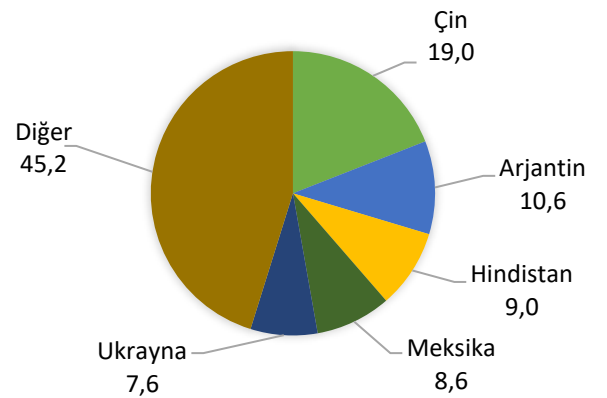
Dünya bal üretiminde 2017 yılı itibarıyla 543 bin ton ile Çin ilk sırada, 115 bin tonluk üretimi ile Türkiye ikinci, Arjantin ise 76 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bal üretiminde lider konumda olan Çin, toplam dünya bal üretiminin %29,2'lik kısmını karşılamaktadır. 2017 yılı bal üretiminde AB ülkeleri % 12,3' lük paya sahiptir. Kovan sayılarında ise %14'lük payı ile lider konumda olan Hindistan birinci, %9,9'luk pay ile Çin ikinci, Türkiye ise %8,6'luk pay ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2017 yılı dünya kovan sayısında lider konumda olan Hindistan bal veriminin düşük olması sebebi ile bal üretiminde dünyada sekizinci sırada yer almaktadır. UN-Comtrade' in dünya bal

ticaretine yönelik 2018 yılı verilerine göre; bal ihracatında Çin birinci sırada yer alırken Arjantin ikinci, Hindistan ise üçüncü sırada yer almaktadır. Bal üretiminde birinci sırada yer alan Çin'de bal ihracatı 2018 yılında bir önceki yıla göre %4,5, ikinci sırada yer alan Arjantin'de %2,3 oranında azalırken, ihracat miktarında üçüncü sırada yer alan Hindistan'da ise bal ihracatı bir önceki yıla göre %9,9 yükselmiştir. Dünya bal ithalatı incelendiğinde ise ithalat 2018 yılında bir önceki yıla göre birinci sırada yer alan ABD'de %2,3, ikinci sırada yer alan Almanya'da %1,1 oranında azalırken, üçüncü sırada yer İngiltere'de %9,8 oranında artmıştır.

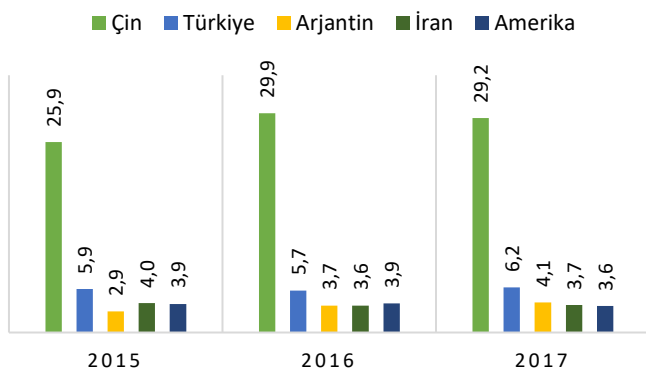
Kovan miktarında önemli ülkeler (%)

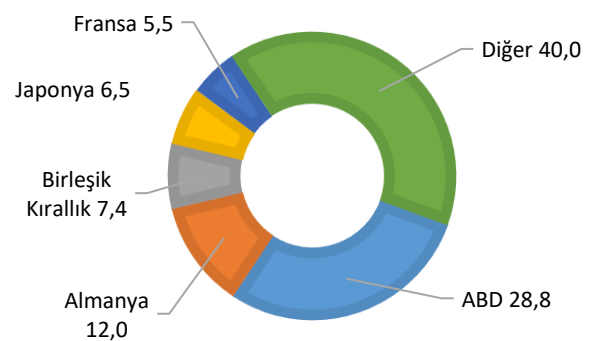
Ülkelere göre dünya bal ihracatı (2018, %)

Bal üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya bal ithalatı (2018, %)

Türkiye’de bal dış ticareti, süzme ve petek bal olarak iki şekilde yapılmaktadır. 2018 yılı bal ihracatının %81’lik önemli bir bölümünü süzme bal oluşturmaktadır. Üretilen balın büyük bir bölümü yurt içinde tüketildiğinden; 2018 yılında toplam bal üretiminin düşük bir miktarı (%5,9) ihraç edilmiştir. Dünya bal üretiminde ikinci sırada yer alan Türkiye, ihracatta 21. sırada yer almaktadır. Bu durumun temel sebebi; yüksek bal maliyetinin Türkiye’nin uluslararası piyasada rekabet şansını azaltması ile

açıklanabilir. 2018 yılında bal ihracatı bir önceki yıla oranla %0,5 azalış göstererek, 6.413 ton olarak gerçekleşirken 2019 yılı TÜİK geçici verileri incelendiğinde ise, bal ihracatı bir önceki yıla oranla %23,1 düşerek 4.932 tona gerilemiştir. Bal ithalatı ise yıldan yıla ciddi değişim göstermekle beraber, kayda değer bir hacme sahip değildir. Son yedi yıllık dönemde en yüksek ithalat miktarı 2019 yılında bir önceki yıla oranla %41,1 artarak 32 ton olarak gerçekleşmiştir.

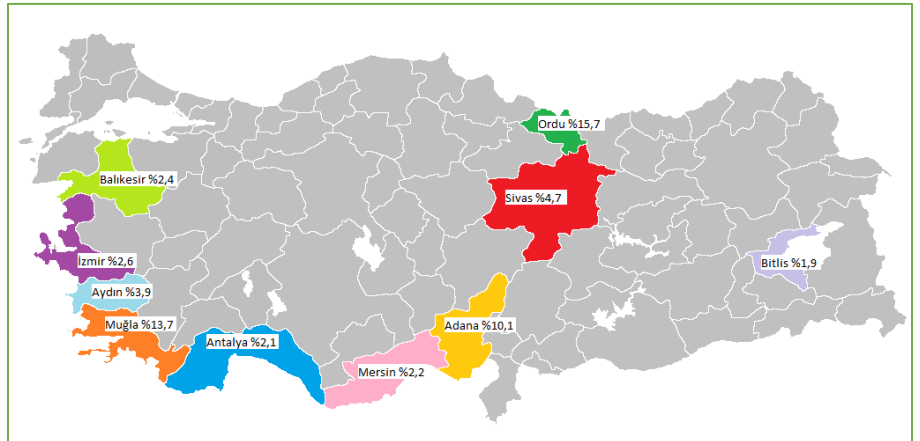
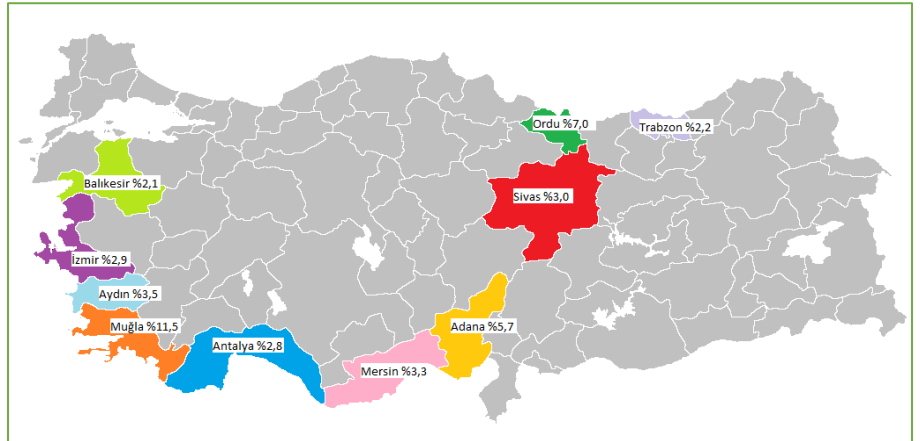
Türkiye Arıcılık Verileri (ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim ¹ (%)
Kovan Sayısı (1000 adet)	7.083	7.748	7.900	7.991	8.108	1,5
Verim (kg/kovan)²	14,62	13,96	13,38	14,32	13,31	-7,1
Bal Üretim	103.525	108.128	105.727	114.471	107.920	-5,7
İşletme Sayısı (adet)	81.108	83.475	84.047	83.210	81.830	-1,7
İthalat	11,95	0,09	1,02	0,27	22,33	8.264,8
İhracat	4.969	7.192	3.623	6.448	6.413	-0,5

Kaynak: TÜİK (14.01.2020), ¹/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir, ²/TEPGE hesaplamaları (kg/kovan)

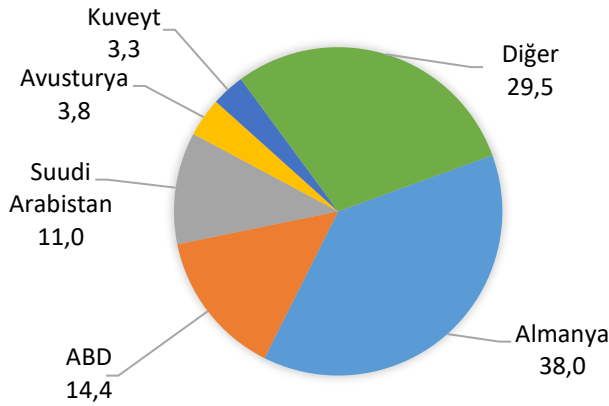
Kovan Miktarı; Türkiye kovan varlığı incelendiğinde, 2018 yılında Türkiye kovan sayılarında %11,5’luk paya sahip olan Muğla 935 bin kovan ile birinci, Ordu 559 bin kovan ile ikinci, Adana ise 462 bin kovan ile üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye kovan varlığı 2017 yılına oranla 2018 yılında %1,5 oranında artış yaşamıştır. Bölgesel bazda bakıldığında ise, kovan sayılarında %21,7’lik payı ile Ege Bölgesi lider konumda yer almakta, %16,6’lık pay ile Akdeniz Bölgesi ise ikinci sırada bulunmaktadır.

Bal üretimi; 2018 yılında Ordu 17 bin ton bal üretimi ile birinci sırada yer alırken, Muğla 14,7 bin ton ile ikinci, Adana ise 10,9 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Muğla’nın 935 bin kovan ile kovan varlığında 2018 yılında lider konumda olmasına karşın Ordu’nun bal üretiminde ilk sırada yer almasında, Ordu’nun bal veriminin Muğla’dan fazla olması etkindir. Bal üretiminde Ege Bölgesi %23’lük pay ile birinci sırada yer alırken, %21’lik oran ile Doğu Karadeniz Bölgesi ise ikinci sırada bulunmaktadır.

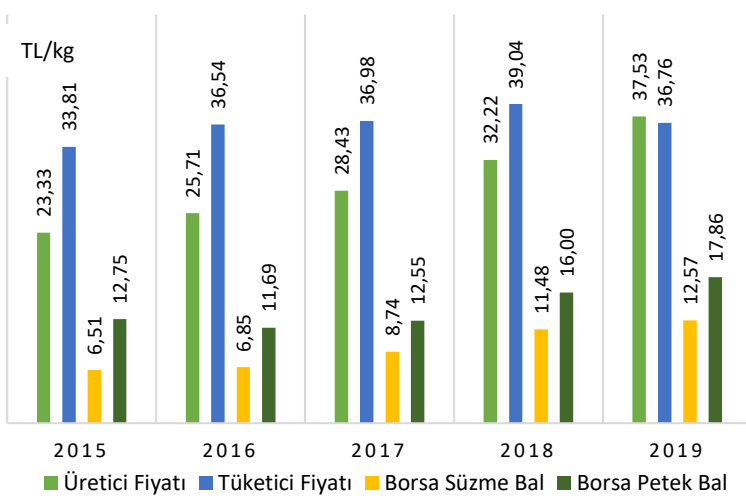
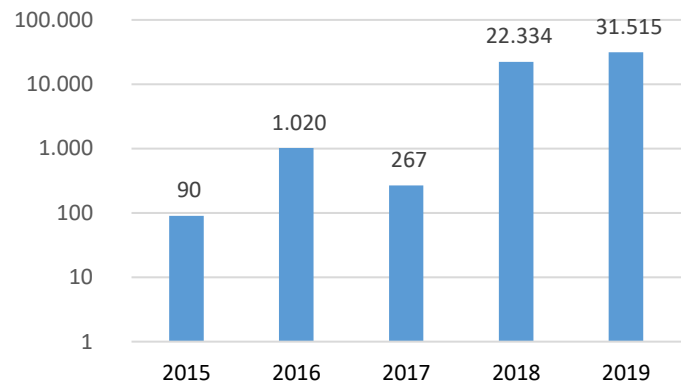

Türkiye’de Bal Destekleme Politikaları: 1691 karar sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında; 2019 yılında Arılı kovan desteklemesi 15 TL/kovan, Gen kaynağı desteklemesi kapsamında arı koruma desteği 40 TL/kovan, damızlık ana arı desteği 80 TL/adet, Organik statüde bulunan arılı kovan desteği 10 TL/kovan ve Bombus arısı desteği 60 TL/koloni olarak belirlenmiştir. Bunların yanı sıra arıcılık faaliyeti için hibeli desteklemeler ve düşük faizli krediler de mevcuttur.

Türkiye'nin bal ihracatında önemli ülkeler (2019, %)

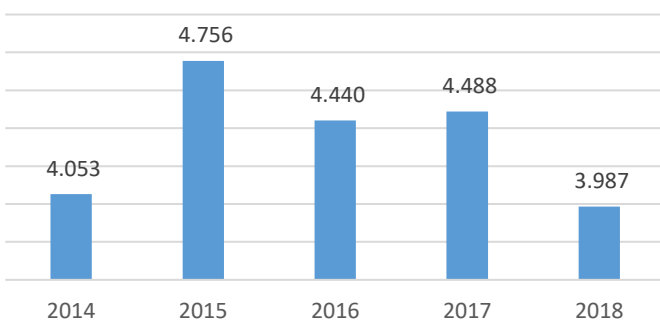
Türkiye'nin bal ithalatı (kg) (2015-2019)

Kaynak: TÜİK, Muğla Ticaret Borsası, (14/01/2020)

2019 Aralık ayında 39,02 TL/kg olan bal üretici fiyatı bir önceki aya göre %1,47 oranında azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %11 oranında artmıştır. 2019 Aralık ayında bal tüketici fiyatı 38,49 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatı bir önceki aya göre %1,53 oranında artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %10,5 oranında azalmıştır. Borsa bal fiyatında Muğla Ticaret Borsası müstahsilden tüccara satış fiyatları dikkate alınmış olup, petek bal fiyatı 2019 Aralık ayında bir önceki aya oranla %0,25 azalarak 15,86 TL/kg olarak gerçekleşirken, süzme bal fiyatı %26,6 oranında azalarak 11,79 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin balmumu üretimi (ton)

Balmumu Üretimi

Arıcılığın yanı sıra metal sanayi, kozmetik sanayi, tekstil sanayi, ilaç yapımı, mum yapımı ve daha birçok alanda kullanılan ve baldan sonra en çok rağbet gören arı ürünü balmumdur. Balmumu üretiminde, 2018 yılı verilerine göre %13,3'lük paya sahip Adana 531 ton ile lider konumda yer alırken, %11,2'lik payı ile Sivas ikinci ve %9,6'lık pay ile Muğla ise üçüncü sırada yer almaktadır.

Arıcılıkta bal arılarının; bal, balmumu, arı sütü, arı zehiri, polen ve propolis gibi ürünleri; insan sağlığı ve beslenmesi yönünden son derece değerli olup, doğal ve tarımı yapılan bitkilerde sağladığı tozlaşma hizmetleri ile de doğal denge ve tarımsal üretim konularında büyük yararları bulunmaktadır.

Türkiye'de 2014 yılında 81 bin civarında olan arıcılık işletme sayısı, 2018 yılına gelindiğinde %0,9 oranında artış göstererek 82 bine yükselirken bir önceki yıla oranla %1,7 oranında azalmıştır. Kovan sayısında yükseliş olmasına rağmen bal verimindeki %7,1'lik düşüş 2018 yılı toplam bal üretimindeki %5,7'lik azalışta etkili olmuştur.

	2015	2016	2017	2018	2019
Bal Fiyatı (TL/kg)	23,33	25,71	28,43	32,22	37,53
Bal Fiyatı + Destek (TL/kg) ¹	24,05	26,46	29,13	32,97	38,66
Şeker Fiyatı (TL/kg)	3,84	4,15	4,28	4,68	4,97
Mazot (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,77	6,39
1 kg bal ile alınabilecek girdi miktarı					
Bal/Şeker	6,08	6,20	6,64	6,88	7,55
Bal + Destek/ Şeker	6,26	6,38	6,81	7,05	7,78
Bal/Mazot	6,06	6,68	6,06	5,58	5,87
Bal + Destek/ Mazot	6,25	6,87	6,21	5,71	6,05

Kaynak: TÜİK, TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları

¹/2019 destekleri 2018 bal verimi esas alınarak hesaplanmıştır.

Bal Girdi Pariteleri

2019 yılında; 1 kg bal ile alınabilecek destekler hariç bal/şeker paritesinde %9,7 bal/mazot paritesinde %5,2 artış yaşanırken; destekler dahil paritelerde ise sırasıyla %10,4 ve %5,9 oranında artış yaşanmıştır. Mazot ve şeker fiyatlarının 2019 yılında bir önceki yıla oranla yükselmesine rağmen özellikle bal üretici fiyatında yaşanan %16,5 yükseliş bal ile alınabilecek girdi miktarlarının artmasında etkili olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME

Doğadaki her canlı dengeli bir ekosistemin oluşması ve sürdürülmesinde en az bir işleve sahiptir. Bal arıları ise ekosistemde esas olarak tozlayıcı rolünü üstlenmektedir. Ayrıca arılar, gıda güvenliğimizi destekleyen, diyetimizin besin değerini zenginleştiren ve ekonomik kazanç sağlayan hizmetler sunmaktadır.

Günümüzde arıcılık, tüm dünyada yapılan yaygın tarımsal faaliyetlerden birisidir. 2017 yılında dünyada yaklaşık 91 milyon adet arı kovani bulunmakta olup; üretilen bal miktarı 1,9 milyon tondur. Üretilen balın yaklaşık %57'si ticarete konu olmaktadır ve dış satımın %90'ı yaklaşık 20 bal üreticisi ülke tarafından yapılmaktadır.

Türkiye, genel olarak farklı iklim ve doğa koşulları, arazi yapısı, çok zengin bitki örtüsü ve bal arısı popülasyonlarındaki genetik çeşitlilik bakımından çok büyük arıcılık potansiyeline sahiptir.

Ancak gerek ülke olarak yetiştiricilikte yapılan hatalar gerekse global bir sorun olan çevre sorunları ve iklim değişikliği sebebiyle, genel olarak üretimde artış gözlenirse bile kovan sayısındaki artışın gerisinde kalmıştır. Kovan başına verim düşüşleri dikkat çekicidir.

Koloni çöküş bozukluğu olarak adlandırılan ve sebepleri tam olarak henüz ortaya konulamamış ciddi arı kayıplarına sebep olan küresel bir sorun haline gelmiştir.

Türkiye'yi de tehdit eden bu sorunun çözülmemesinde kolonilerin ortadan kaybolması ve buna bağlı olarak herhangi bir patojeni tanımlamak için incelenebilecek bir arının bulunamamasıdır.

Türkiye'de 2023 yılında, bal üretiminin 2019 yılına oranla %12,3 oranında artarak 121,2 bin ton olacağı tahmin edilmektedir. Bal üretiminde öngörülen pozitif yönlü yükselişin Türkiye açısından olumlu sonuçları olmasının yanı sıra, artan nüfus bal tüketiminin artacağını göstermektedir. Bu nedenle gerek kişi başına bal tüketim miktarının artırılması, gerekse kendi kendine yeten ve bal ihracatçısı konumunda olan Türkiye'nin ihracattaki payının artırılarak ülke ekonomisinin daha da güçlendirilmesi hedeflenmelidir. Bu amaçlar doğrultusunda yeni üretim hedefleri belirlenerek etkin kovan yönetimi ve kaynak kullanımı sağlanmalıdır (1).

Türkiye'nin kırsal ekonomik koşulları ve sahip olduğu ekolojik zenginlik düşünüldüğünde sürdürülebilir, örgütlü ve bilinçli arıcılık mutlaka yaygınlaşıp geliştirilmesi gereken bir tarımsal faaliyet olarak görülmektedir.

Yararlanılan Kaynaklar

1/ Burucu, V. ve Gülse Bal, H.S., 2017. Türkiye'de Arıcılığın Mevcut Durumu ve Bal Üretim Öngörüsü.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Volkan BURUCU, volkan.burucu@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833